

Harmiligt mistak elvdi til ógvusliga flúgvivanlukku á Trongisvágssfjørði

Tað vóru dramatiskir dagar á Tvøroyri síðst í oktober í 1955, tá ið ein stórus enskur flúgvári fór á fjørðinum, tí manningin hevði gjørt eitt einfalt mistak. Og tá ið ein enskur trolaraskipari við kenning bjóðaði sær at hjálpa til, mundi hann sprongt alt í luftina

Ejler Djurhus við Rangá í Trongisvági var sýslumaður í Vestmanna, Klaksvík og í Suðuroy í eitt langt lív og eyðvitað hevur hann mangt forvitnisligt at minnst aftur á, bæði ymiskt hugfarsligt, men treyðugt so, eisini mangt og hvat av tí meiri óhugaliga slagnum.

Ein av teimum mest dramatisku og eygnarivandi upplivilsunum, hann hevði, var síðst í oktober 1955, tá ið ein stórus, enskur vatnflúgvári av slagnum Sunderland, hjá enska flogvápnum, fórst á Trongisvágssfjørði. Hetta er ein hending, sum stendur púra klár í minninum á gamla sýslumanninum við Rangá

- Hetta stendur so klárt fyri mær, at eg minnst eisini nævnini á tveimum av teimum ungu hermonnum, sum lótu lív í vanlukku og sum vit bjargaðu úr vrakinum, sigur hann.

- Tað var ein av síðstu døgnum friggjadagin 21. oktober oktober í 1955, at Georg Thomsen, sum var umboð fyri enskar trolarar, boðaði mær frá, at bretska konsulin í Havn hevði ringt og sagt frá, at ein flúgvári hjá bretska flogvápnum skuldi koma úr Pembroke í Wales í Útsynningsbretlandi, har bretar

høvdu herstöð, til Tvøroyrar morgunin eftir, eftir einum sjúkum eingilskmanni, ið var blivin innlagdur á Suðuroyar Sjúkrahúsi.

Ejler Djurhus sigur, at hann fór tíðliga upp hendan leygmorgunin fyri at tryggja, at alt var í lagi.

- Tað vóru ongi serlig líkindi henda dagin, tí hann var frískur vindur av landnyðingini við ælum og skýggini hingu heilt niður á teir niðastu hamrarnar.

Hann helt tiskil, at hann skuldi ringja til Marinustøðina at biðja teir royna at fáa samband við flúgvaran og fortelja teimum, hvussu líkindini vóru og ávara teir ímóti at seta seg uttarliga í fjørðinum, tí tað var alt ov nógv gjálv í sjónum.

Men kundu teir koma inn á fjørðin og venda upp ímóti ættini og seta seg innarlaga á fjørðinum, var ongin trupulleiki, tí innarlaga var slætt.

Marinustøðin visti ikki um hetta fór at eydnast at fáa samband við flúgvaran, tí teir vistu ikki, hvørjum frekvensi flogskiparin lurtaði eftir, men teir skuldu so royna teirra besta.

Aftan á visti tað seg so eisini, at tað hevði miseydnast at fáa samband við flúgvaran.

Misti flogið

Ejler Djurhus sigur, at tá ið klokkan var farin av hálvum tíggju hendan leygmorgunin, 22. oktober, kom so fráboðaði flúgvarin.

Fólk sóu og hoyrdu hann flúgva runt úti á fjørðinum, tí tað stóð eitt æl longur inni, men tá ið tað klárnaði, setti

hann gjørði, at tað fór at enda galið.

Tað gekk eisini galið, tí flúgvarin misti fullkomiliga flogið í tí krappa svinginum og dalaði longur og longur niður, til hann tók sjógv.

Men talan var um ein vatnflúgvára og teir fyrstu 100-200 metrarar gekk landingin fint.

- Men beint áráka Tangan í Nesi, har havnamerkið stendur, fekk hann triggjar stórar aldur og á teirri triðju rendi hann seg beint á hævdið við

so stórum mátistokki, at bæði Føroyar og Hetland vóru á sama korti, so í roynd og veru kundi tað ikki brúkast til nakað sum helst, sigur Ejler Djurhus.

Tí endaðu teir við at flúgva inn ímóti Øravík ístaðin fyri inn eftir Trongisvágssfjørði.

Onki at gera

Ejler sigur, at tað var ógvuliga skjótt, at tvøramenn mannaðu bátar og fóru út til flúgvaran.

Sjálvur leyp hann avstað og

Í sínum langa virki sum sýslumaður, hevur Ejler Djurhus nógv at minnst aftur á, men ein tann mest dramatiska hendingin var, tá ið ein stórus vatnflúgvári fórst á Trongisvágssfjørði síðst í oktober í 1955. Tað er ein hending, sum stendur rimmarfast í minninum, sigur hann.

hann kósina inn eftir

- Eg stóð á altaninum og hugdi eftir honum og eg sá, at flúgvarin fór rættiliga lágt, ikki meiri enn einar 50 metrar uppi, inneftir fjørðinum, framvið syðra landinum, inn ímóti Øravík.

Men tá ið flogskipararnir so varnaðust, at fjall var frammanfyri, snaraðu teir harðliga í stýriborð fyri at hava opið frammanfyri fyri at hava ein útveg, skuldu teir blivið noyddir at bróta landingina av, tí teir sóu, at í Øravík var so høgt fyri, at har var ongin móguleiki at sleppa upp frá aftur, skuldi tað verðið neyðugt.

Tá var flúgvarin staddur mitt ímillum Gálgan og atløgubryggjuna í Øravík og Ejler Djurhus sigur, hóast hann ikki er flogkønur, minnst hann, at hann sá alt fyri eitt, at flúgvarin misti so nógv ferð av tí krappa svinginum

einum øgiligum braki og stóð beint upp og niður í sjónum...

Syrgiligt mistak

Seinni visti tað seg, at tað var eitt einfalt og syrgiligt mistak, sum elvdi til vanlukku.

Kvældið fyri, høvdu flogskipararnir kannað góð kort av Trongisvágssfjørði við profilum av øllum fjøllunum á og tí vistu teir, at inni á fjørðinum var ongin trupulleiki. Har var púra opið vestureftir og teir kundu tiskil flúgva heilt vestur um, skuldi tað verið neyðugt at venda flúgvaranum og síðani seta seg inni á fjørðinum, upp ímóti ættini.

- Men tað vanlukkuliga hendi, at tá ið teir fóru úr Onglandi, høvdu teir gloymt kortið eftir og tað einasta kortið, teir tiskil høvdu við at miðja seg eftir, var eitt kort í

slapp í ein bát og hann heldur hann var í øðrum, ella triðja bátinum, ið kom á vanlukkustaðið.

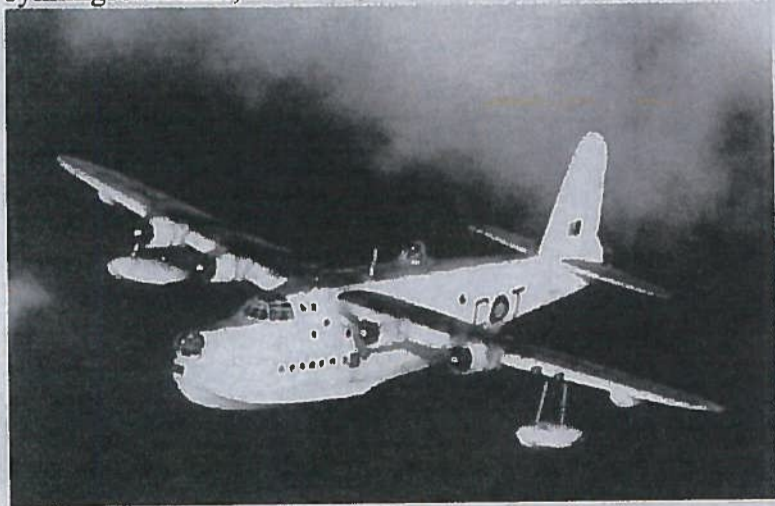
- Tá vóru átta mans av manningini á flúgvaranum slopnir í ein gummibát og komu rekandi inn eftir fjørðinum og teir vórðu so tiknir upp av einum báti, sum kom út ímóti.

Teir fingi so boðað frá, at fyra mans vóru eftir í flúgvaranum, tí tilsamans vóru teir 12 mans við.

- Flúgvarin visti seg nú at flóta væl í sjónum og tað sá út sum um at hann fleyt á veingjunum, tí har hevur helst nakað av uppdrift verið av brennievnistanganum, sum eru í vengjunum, sigur Ejler Djurhus.

Hann sigur, at hann fór tiskil upp á flúgvaran at hyggja niður ígjøgnum eitt kúgv-eyga, ið var í takinum.

Framhald næstu síðu

Tað var ein Sunderland vatnflúgvári sum hesin, ið fór og gjørdust vrak á Trongisvágssfjørði síðst í oktober í 1955. Hesir flúgvvararnir vóru sera høgt í metum í enska flogvápnum og bretar vóru ógvuliga forharmaðir um, at føyoyingum bara skuldi eydnast at siggja ein slikan í knúsi.

Harmiligt mistak elvdi til ógvusliga flúgvivanlukku á Trongisvágsfjørði

Framhald

- Men eg sá alt fyri eitt, at hann var fullur av sjógvi og eg sá eisini, at flúgvarin var brotnaður tvørtur av beint frammanfyri vengurnar, so tann fremri parturin brotnaður av. Ejler Djurhuus sigur, at hann varð eisini beinanvegin greiður yvir, at hevði nakar verið eftir í flúgvaranum, vóru teir ikki slopnir livandi frá tí.

- Har var onki at gera, so eg fór í bátin aftur. Tá kom eisini ein útróðrabátur og tók ein mann upp, sum fleyt í sjónum, beint við vrakið. Teir arbeiddu upp á hann á veg inn á sjúkrahúsið, men har var onki at gera, tí hann var longu deyður.

Hann sigur, at Fagriklettur úr Vági, sum eisini var komin til, setti fast á velið á flúgvaranum við tí í hyggju at sleipa hann inn á sandin.

- Aftan á dugi eg at síggja, at alt var kanska ikki so væl umhugsað, tí tað stóð rættiliga nógv á hjá øllum hesa lötuna, tí kanska hevði tað verið betri at sleipa hann inn á Øravík, tí tað var nógv styttri.

Fagriklettur setti so á at sleipa, men beint áráka kirkjugarðin undir Akurgerði, fór flúgvarin til botns. Ejler sigur, at tá var onki at gera, uttan at fara aftur til lands.

Komu eftir monnunum

Tveir av flúgvaramanningini vóru komnir niðan í sýslumanshúsinu, har teir, kaldir og illa at holdi komnir, sluppu í heitt bað og fingur turr klæðir.

Aftan á savnaðust allir á sjúkrahúsinum, har hinir seks menninir vóru.

Har var eisini flogskiparin, sum hevði meiðslað seg illa, tí hann hevði brotið allar geislarnar øðrumegin í rygginum.

- Seinni frættu vit, at hann hevði verið fyri eini líknandi vanlukku í Koreakrignum, har ein sama slag flúgvari var farin til botns í Japans-

havi ímillum Korea og Japan. Tá sendu teir eitt bjargingarlið avstað, men har kom ongin aftur í aftur, hvørki flúgvari ella bjargingarlið.

- Seinni komu tey eftir, at har var alt farið í luftina. Hol var farið á brennievnistangan og tað var stilli og bakandi sól. Og so var okkurt, sum hevði fest í dampin av brennievnum, so alt fór í luftina, sum tað var, bæði flúgvari og bjargingarlið.

Akkurat hesa hendingina hevur Ejler Djurhuus hugsað rættiliga nógv um síðani, tí hon fekk ein serligan týðning fyri hendan flúgvaran, sum fórst á Trongisvágsfjørði.....

- Dagin eftir vanlukkuna, altso sunnudagin, kom ein ensk fregatt á Tvøroyri at taka menninir við til Onglands og teir fóru eisini avstað við tí eina deyða manninum, vit høvdu funnið líkið av flótandi á fjørðinum.

Sostatt vóru triggir mans vóru framvegis saknaðir, men um nýggjársléið vóru tveir mans funnir deyðir aft-

urat....

Manningin á ensku fregattini leitaðu ikki eftir teimum trimum monnunum, sum vóru saknaðir og teir vóru heldur ikki áhugaðir í at bjarga vrakinum av flúgvaranum.

Fregattin tók eisini enska sjómannin heimaftur við sær, sum flúgvarin upprunliga var komin til Tvøroyrar eftir.

Hann var fyrbøtari og tað, sum í veruleikanum feilt honum var tað, tey kallaðu fyrbøtarakrampi. Tað er, at hann varð dehydreraður, ella blivin sjúkur, tí kroppurin var turkaður upp, av tí hann hevði ikki ansað eftir at drekka nógv. Tað artaði seg soleiðis at tað kundi minna um ein svøll í høvðinum.

Hetta vart ikki eitt ókent fyrbrigdi hjá fyrbøtarum, tí tað var ómetaliga heitt at vera kyndari og hartil strævið, so teir sveittaðu illa og ansaðu teir ikki eftir at fáa nokk av vætu, kundu teir blíva illa sjúkir og ta sjúkuna kallaðu

tey fyrbøtarakrampa.

- Men tað var ikki eitt fyrbrigdi, sum læknarnir kendu nakað serligt til tá.

Mundi sprongt alt í luftina

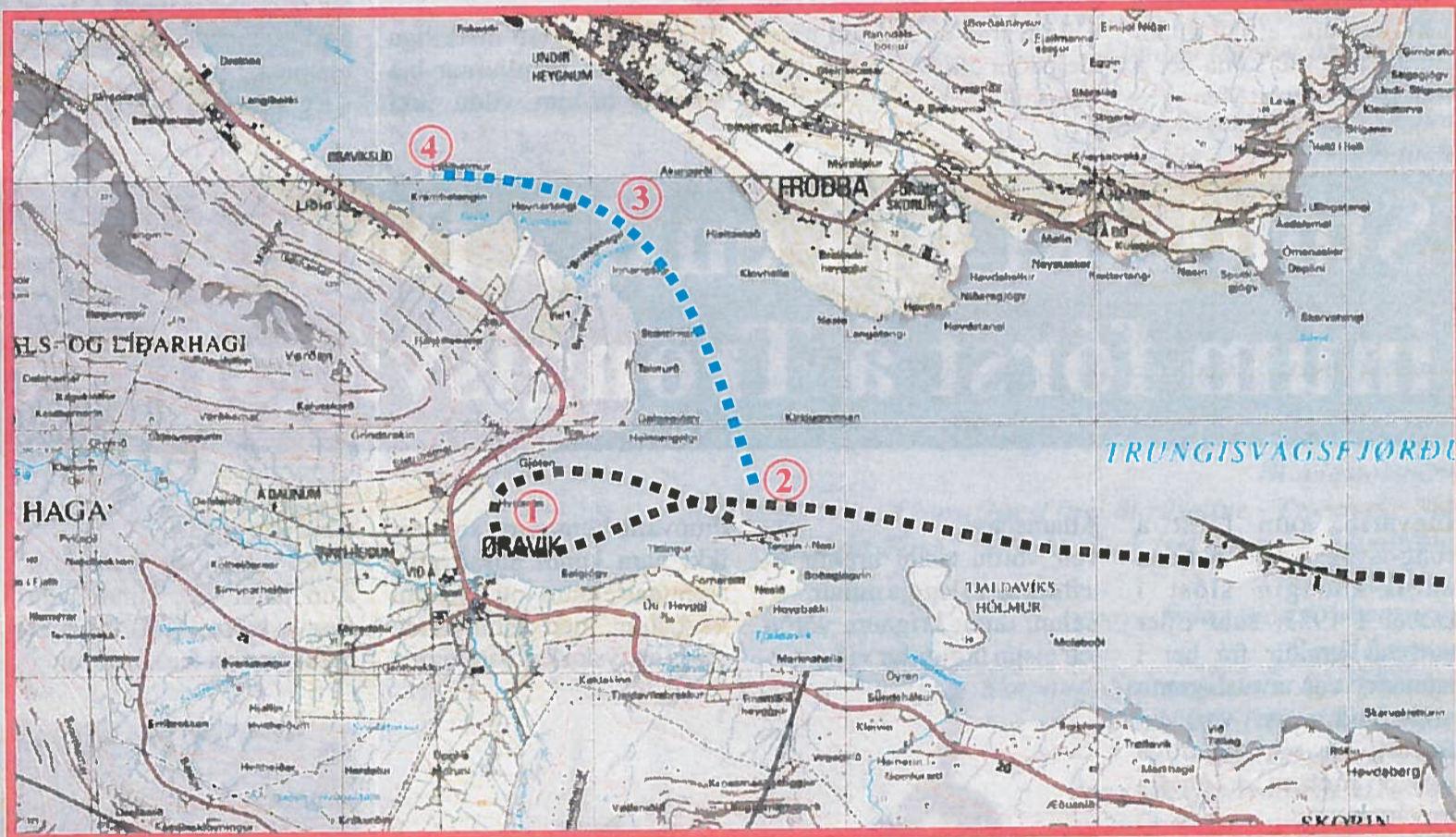
Annan dagin eftir vóru av bestu líkindum, stilli, klárt og kalt og tá bjóðaði ein enskur trolaraskipari sær at seta fast á flúgvaran og sleipa hann inn á grynri vatn.

Staðið, har flúgvari fór til botns, var merkt við boyu og ætlanin hjá enska trolaraskiparanum var at tveita ankar út við boyuna við veiruri á og so sigla fleiri ferðir runt um flúgvaran fyri at fáa hann fastan í veirinum og so sleipa hann inneftir.

Tað sá út til at ganga sum tað skuldi og so setti hann á við spælinum.

Ímeðan hann hivar, hendi at tað kom stórt trykk í sjógvin. Tað sá út sum stórar túgvur komu í sjógvin, einar 40 sentimetrar høgur og vit ivaðust ikki í, at tað vóru luftbløður. Tað var tað heilt avgjørt ikki! Tað var nevniliga flúgvara-

Framhald

1: Tá ið flúgvarin var komin her inn, mitt ímillum gálgan og bryggjuna í Øravík, varnaðust flogskipararnir at fjall var fyri og tí snaraðu teir harðliga í stýriborð fyri at sleppa friur, men tað førði til, at flúgvarin misti flogið

2: Tað var her, beint áráka, Tangan í Nesi, at flúgvarin fekk triggjar stórar aldur og rendi seg á høvðið.

3: Tá ið Fagriklettur í Vági hevði sett á hann, eydnaðist at sleipa hann inn higar, áráka Kirkjugarðin undir Akurgerði, sakk hann og fór til botns.

4: Her, inni á Krambatanga, har samferðsluhavnin er nú, eydnaðist tað enska trolaranum at sleipa hann, men her fór hann so til botns beint innanfyri Litla Holm. Seinni var hann drigin upp á turt.

Harmiligt mistak elvdi til ógvusliga flúgvivanlukku á Trongisvágssfjørði

Framhald

bensin, tí veirarnir høvdu skorið hol á brennievnstangarnar í veingjunum á flúgvivanlukku so alt brennievnið lak úr.

Samstundis breiddi ramur roykur av bensini seg í luftini.

Men hetta sansaði skiparin ikki. Hann hevði kenning og tað var ógilt, sum hann dirigeraði av brúnni. Men eftir at bensinið varð likið úr flúgvivanlukku og lá og fleyt omán á sjónum, kom hann við øði niður á dekkið.

Hann hevði ein gløðandi sigarett í munnum og áðrenn nakar varnaðist toygdi hann seg fyri borð og tveitti sigarettina niður í havið – beint niður í tað sera eldfima flúgvivanlukku.

Men til alla lukku slóknaði sigarettin....

- Eftir at eg hoyrði um hendingina við flúgvivanlukku í Japanshavi, havi eg mangán hugsað um, at tað kundi hent akkurát tað sama her á Trongisvágssfjørði. Men eg

haldi, at tað, sum bjargaði okkum, var, at tað var so kalt, at sigarettin slóknaði, heldur enn at festa í, so at vit øll somul fóru í luftina.

Hetta var eisini ein gamalt, kolfýrdur trolari, sum seygluft niður ígjøgnum ventilarnar niður í ketilsrúmið, so tað var eitt Guds undur, at alt ikki fór í luftina, tí luftin var tjúkk av bensindampi.

Enski trolarin misti flúgvivanlukku fleiri ferðir, men fekk fast á honum hvørja ferð, men beint, har samferðsluhavnin á Krambatanga er nú, innanfyrir Litla Holm, mistu teir hann aftur og tá góvust teir, so hann fór til botns.

Ejler sigur, at tá var onki at gera, uttan at fara aftur til lands.

Funnu tvey lík afturat

Men millum Jól og nýggjár varð spæl rigga til á Litla Holmi. Kavarrar settu so fast á flúgvivanlukku og so varð hann sleipaður eftir botninum upp á turt.

Ejler Djurhuus sigur, at tá fór hann eisini yvir at kanna vrakið.

- Tá ið eg kagaði inn ígjøgnum eitt hol í skrokkinum, sá eg ein stivla, men tá ið eg stakk hondina inn ígjøgnum holið og tók í hann varnaðist eg, at stivlin var á einum beini og at tað í veruleikanum var ein av teimum saknaðu monnum, ið eg hevði fingið fatur á.

- Vit fingi við bit og slit lirkað líkið út og fingi so eina fokku undir hann og lyfti hann út.

- Tað vísti seg at vera ein blaðungur maður, sum fylti 20 ár sama dag, vanlukkan hendi, so hann doyði á sínum egna 20 ára føðingardegi.

- Hann kallaðist Allan Abercrombie Howatson. Tað er eitt navn, sum stendur ritað rimmarfast í mínum høvdi, sigur Ejler.

- Tveir dagar seinni funnu vit eisini líki av stýrimanninum. Hann nevndist John Ramond Hill. Hann var giftur og átti tvey børn og hevði myndir av konu og børnum í mappuni.

Ejler sigur, at tað merkiliga av tí var, at familjurnar hjá teimum báðum vildu ikki

hava líkini heim at jarðast, so teir vórðu báðir grivnir her á Tvøroyri.

Hann sigur, at tað er eitt, hann ongantíð hevur skilt.

Tey einastu, sum spurdu eftir nøkrum, var familjan hjá tí fjórða mannum. Tey vóru ofta í sambandi við okkum at spyrja eftir mannum, men hann varð so ongantíð funnin. Eisini tað var ein blaðungur maður.

Einar tvær vikur eftir vanlukku kom ein skaðanevnd til Føroya og avhoyrði øll, sum høvdu við bjargingina at gera.

Teir søgdu, at Sunderland var ein flúgvvari, sum hevði tænt teimum væl og sum teir vóru ógvuliga ernir av og teir ógvuliga forharmaðir um, at vit bara høvdu sæð ein slíkan Sunderland flúgvvara í knúsi.

Ejler sigur, at teir lovaðu so at koma higar aftur við einum Sunderland flúgvvara at vísa okkum, hvussu teir veruliga sóu út í allari sínari prakt. Men tað komu teir so ongantíð.

Á Jóansøku árið eftir, kom ein enskur herovasti á Tvøroyri at takka okkum fyri hjálpina.

- Eg veit ikki hví, men teir

okeypis til øll huski í Suðuroynni

komu higar við eini fregatt klokkan eitt um náttina og vórðu móttiknir á sýslumanskrivstovuni og teir fóru avstað aftur ímóti morgni.

Enska flogvápni, Royal Air Force, boðaðu frá, at teir høvdu ongan áhuga í vrakinum og Eivind Mortensen, smiðjumeistari, keypti tað so at taka sundur og selja í smáum.

Ejler Djurhuus leggur afturat, at í 2005, á fimmti ára degnum fyri vanlukku, ætlaði tann eini av manningini við tí danskt ljóðandi navninum, Peter Hansen, sær aftur til Tvøroyri at vitja vanlukkuastaðið og kirkjugarðin, har teir báðir deyðu vinmenn hansara eru grivnir, men onkusvegna varð tann vitjanin av ongum.

Stoltleiki hjá enska flogvápnum í Trongisvágssfjørði

Flúgvarin, sum fórst á Trongisvágssfjørði hendan vanlukku-kudagin síðst í oktober í 1955, sum Ejler Djurhuus greiðir frá her í blaðnum, var av slagnum Sunderland, sum var ein flúgvvari, ið var ógvuliga høgt í metum í enska flogvápnum.

Tað var ein stórir vatnflúgvvari, sum hevði tvey dekk og vanlig taldi manningin 8-11 mans, men hesa vanlukkuferðina til Føroyar, vóru 12 mans við.

Sunderland flúgvarin hevði fyra motorar og hann var ein flúgvvari, sum varð brúktur til nógv ymisk endamá.

Serliga varð hann nógv brúktur at ansa eftir teimum stóru siglingarrutunum í

Atlantshavi.

Teir vórðu eisini brúktir til leiting og at leggja minur.

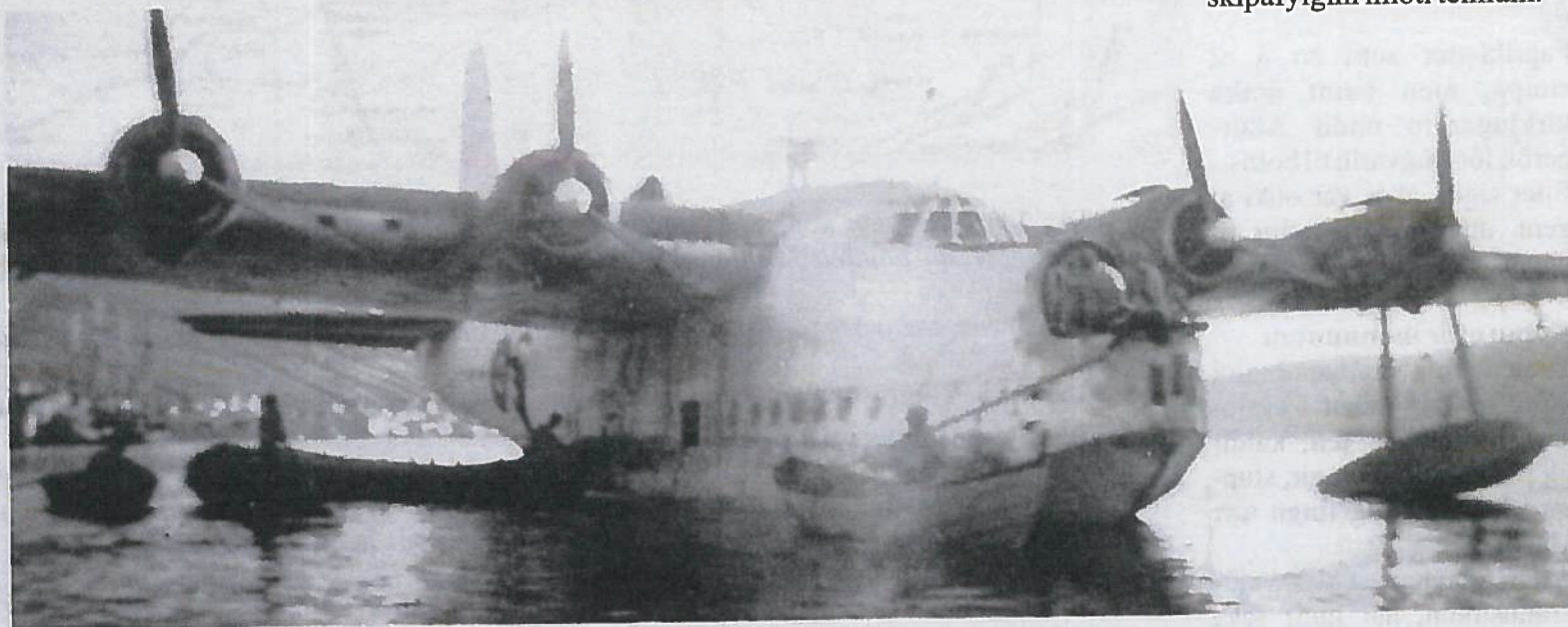
Seinni undir kríggnum vórðu teir eisini útgjörður við

djúpvatnsbumbum so teir ikki bara kundi ansað eftir siglingarleiðum og týskum kavbátum, men eisini kundu søkja at týsku kavbátunum,

teir fingi eyga á.

Hóast hann var so stórir, sum hann var, kundi hann flúgva heilar 4700 kilometrar á hvørjari ferð og tí var

hann serliga væl hóskandi til uppgávur, sum kravdi langar túrar, eitt nú at leita eftir kavbátum fyri bæði at søkkja teir og at ávara tey sameindu skipafylgini ímóti teimum.

Sunderland vatnflúgvvari á Vágssfjørði